

● گذر ●
● احمد حاتمی یزد ●

وام تولید در دسترس است؟

یکی از مهم ترین مشکلات پیش روی اقتصاد ما در حال حاضر در دسترس نبودن منابع مالی برای بخش های مختلف تولیدی، صنعتی و کشاورزی است. در روزهای اخیر شاهد تحرکاتی برای کاهش نرخ سودبانکی هستیم. هرچند با توجه به کاهش نرخ تورم، کاهش نرخ سودمی تواند اثرات مثبت اقتصادی داشته باشد، اما از سوی دیگر با توجه به احتمال افزایش تقاضا برای دریافت تسهیلات، به تبع این تصمیم می تواند منتهائی برای افزایش مشکلات در دسترسی به منابع بانکی باشد. نکته مهمی که در این میان باید مورد توجه ویژه قرار بگیرد این است که تنگنای مالی که در حال حاضر این بخش ها با آن مواجه هستند به دلیل نبود نقدینگی نیست، چرا که در سال های اخیر میزان نقدینگی کشور حدود ۱۵ برابر افزایش داشته است. در عین حال این نقدینگی از دسترس بخش های متقاضی خارج شده است. موانع مهم دسترسی بخش های مختلف اقتصادی به منابع بانکی را باید از همین زاویه مورد توجه قرار داد. علت قفل شدن این منابع مالی، بدهی بالای شرکته ها و دولت به بانک هاست. به عبارت دیگر مطالبات معوق بانک ها، منابع مالی را قفل کرده است. با این حساب تسهیل دسترسی بخش های مختلف اقتصادی به منابع مالی از محل کاهش نرخ سود حاصل نمی شود و به اصلاح ساختارها و انجام اقدامات جسورانه نیاز دارد. اگر این مطالبات معوق تعیین تکلیف نشوند برای تامین منابع ناچار به چاپ مجدد پول خواهیم بود که این خود آثار تورمی به دنبال دارد. بنابراین دولت با توجه به اینکه سیاست های ضدتورمی را دنبال می کند باید اصلاح ساختاری را به صورت جدی دنبال کند. اولین راهکار تسهیل دسترسی بخش های مختلف اقتصادی به منابع مالی از محل تقویت نظارت بانک مرکزی است. نگارنده با خبر است که یکی از بانک ها با مدیریت منابع در محاسبات خود به این نتیجه رسیده است که ۴۷ درصد منابع آن معوقه است. اما همزمان بانک دیگری، که وضعیتش از بانک مورد اشاره اگر بدتر نباشد بهتر نیست، اعلام کرده که حجم مطالبات معوقش ۲ درصد است! بنابراین بانک مرکزی باید برای پایان دادن به این آشفته بازار آستین ها را بالا بزند و از طریق ابزارهای نظارتی همه بانک ها را موظف به محاسبات دقیق کند و در صورت نیاز با اعمال قانون و تغییر مدیریت بانک ها جلوی این روند را بگیرد. اگر این اصلاح ساختار صورت نگیرد سپرده های مردم به خطر می افتد و در آینده آنچه در مورد موسسات غیرمجاز رخ داد در مورد برخی بانک ها هم رخ می دهد. برخی از بانک ها روی مطالبات معوق خود سود محاسبه می کنند و این در حالی است که اصل پول را هم نمی توانند وصول کنند و این باعث شناسایی سود موهوم در نظام بانکی شده است. به هر روی، برای رفع تنگنای مالی یکی از اقدامات مهم همین اصلاح ساختار در مورد مطالبات معوق است. مسئله مهم دیگر موضوع بدهی های دولت به نظام بانکی و همچنین پیمانکاران است. دولت باید با فوریت هر چه تمام تر فکری به حال پرداخت بدهی های خود به بخش های مختلف کند. نگارنده اما دقیقی از میزان کل بدهی های دولت ندارد اما صحبت بر سر چند صد هزار میلیارد تومان است که بخشی از این بدهی ها باید پرداخت شود. خصوصاً بدهی های معوق دولت به بانک ها و پیمانکاران که مسئله ای بسیار مهم است. یکی دیگر از مسائل مهم در این حوزه به نحوه مدیریت و ساختار شرکت های بزرگ برمی گردد. در حال حاضر بخش بزرگی از منابع مالی کشور در این شرکت ها قفل شده و آن ها بدهکاران بزرگ مالی هستند. بنابراین برای رفع تنگنای مالی باید ساختار این شرکت ها هم از لحاظ میزان سرمایه نسبت به دارایی به سرعت اصلاح شود. این شرکت ها باید با افزایش سرمایه توان این را پیدا کنند که بدهی خود را به نظام بانکی کشور پرداخت کنند. این مسائل مهمی است که دسترسی بخش های مختلف تولیدی و صنعتی و کشاورزی را به منابع مالی به شدت سخت کرده و باید به صورت ویژه مورد توجه قرار بگیرد. کاهش نرخ سود هر چند اقدامی مثبت است اما نقشی در رفع این مشکلات ندارد.

کارشناس بانکی، مدیرعامل سابق بانک صادرات

● گذر ●

ایران بازاری برای واردات کالانیست

محمد نهاوندیان، رئیس دفتر رئیس جمهوری، اعلام کرد: «اقتصاد ایران پس از اجرایی شدن برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) بازاری برای واردات کالا نیست بلکه سرمایه گذاری مشترک، تولید صادراتی و استفاده از پیشرفته ترین سرمایه گذاری ها را دنبال می کند.» گفتنی است طی سال های گذشته ایران به یکی از مقاصد صادراتی کالا برای سایر کشورها تبدیل شده بود و دولت روحانی اعلام کرده این رویه را تغییر خواهد داد.

کاهش قیمت مرغ و تامین بازار شب عید

رئیس انجمن پرورش دهندگان مرغ گوشتی از کاهش قیمت گوشت مرغ خبر داد و گفت: «هیچ کمبودی برای تامین نیاز مردم در شب عید وجود ندارد و حتی اگر از ذخایر دولتی هم استفاده نشود، بازار قابل مدیریت است.» به گزارش ایسنا، محمد یوسفی اظهار کرد: «شرکت پشتیبانی امور دام تاکنون حدود ۱۰۰ هزار تن گوشت مرغ از بازار جمع آوری و ذخیره کرده است و حتی اگر این شرکت نخواهد ذخایرش را در بازار شب عید توزیع کند به راحتی می توان بازار را با حجم تولید موجود در بازار که از قبل برنامه ریزی شده، کنترل کرد.»

۰۲ | کتبی نو

برنامه ششم باطعم بازنشستگی!

راهکارهای برنامه ششم توسعه برای حمایت از صندوق های بازنشستگی کدام اند؟

ایزاب نگرانی سخنگوی دولت درباره صندوق های بازنشستگی این سوال را پیش آورده که چرا مقامی که مامور بررسی دخل و خرج کشور در مقام ریاست سازمان و برنامه ریزی کشور است، اعلام خطر می کند. پاسخ روشن است...

لا یحه بودجه ۹۵ هم تصویب نشده است، بنابراین تصویب لا یحه توسعه تا تابستان سال آینده و روی کار آمدن مجلس جدید طول خواهد کشید.

❖ دلایل بحرانی بودن وضعیت صندوق های بازنشستگی

ایزاب نگرانی سخنگوی دولت درباره صندوق های بازنشستگی این سوال را پیش آورده که چرا سخنگوی دولت و مقامی که مامور بررسی دخل و خرج کشور در مقام ریاست سازمان و برنامه ریزی کشور است، اعلام خطر می کند. پاسخ روشن است. طبق تحقیقی که از سوی محمدحسین شریف زادگان، استاد دانشگاه شهید بهشتی و وزیر رفاه در دولت اصلاحات، به عمل آمده است، صندوق های بازنشستگی تا پایان سال ۷۶ توان پرداخت ۸ سال مستمری بازنشستگان را داشته اند اما در حال حاضر این توان به کمتر از یک سال رسیده و بیم آن می رود که به زودی چنین توانی حتی منفی هم بشود. شریف زادگان این بررسی را پاییز سال ۹۴ انجام داده و به این نتیجه رسیده است که

وضعیت صندوق های بازنشستگی به دلیل افزایش هزینه های این صندوق ها ناشی از بازنشستگی های زودهنگام و کاهش میانگین سن بازنشستگی و شرایط بد اقتصادی سال های گذشته، که پیامدهای آن در حال نمایان شدن است، بحرانی تر می شود. انتشار چنین تحقیقاتی که زیر نظر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی انجام شده از سوی دولت مورد قبول واقع شده و باید بر این موضوع صندوق های بازنشستگی در اولویت قرار گرفته است. نوبخت در نشست اتاق بازرگانی بحثی مفصل درباره نقاط منفی و مثبت اقتصاد کشور پس از لغو تحریم ها ایراد کرد و به این نتیجه رسید که باید برخی مسائل را به صورت خاص بررسی کرد.

❖ نتایج حاصل از تحقیقات بدین قرار است:

در مجموع به اثر فشارهایی که به اقتصاد کشور وارد شده و خود را به صورت رشد منفی اقتصادی در سال های ۱۳۸۹، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ نشان داده، و رشد مثبت سال ۱۳۹۳، رشد سال ۱۳۹۴ حول و حوش صفر خواهد بود. همچنین با وجود مساعد بودن شرایط

اصل ۲۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، بازنشستگی و تامین اجتماعی را به رسمیت شناخته و از آن ها به عنوان حقی برای مردم و تکلیفی برای دولت یاد کرده است. طبق اصل مذکور، برخورداری از تامین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کار افتادگی، بی سرپرستی، دراهماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت های پزشکی به صورت بیمه و... حقی است همگانی. دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت های مالی فوق را برای افراد کشور تامین کند.

پیش رفتن

۶۶

یکشنبه ● ۲ اسفند ۱۳۹۴ ● شماره چهل و چهار

A T I V E H N O

افزایش تولید، شاهد کود تقاضا هستیم، لذا در مجموع دولت به این نتیجه رسیده است که

- مردم و نهادهای اقتصادی در مواجهه با ر کود سهم کمتری به صندوق ها به عنوان حق بیمه می پردازند.
- ساختار مالی دولت قادر به پرداخت حق مشارکت خود به صندوق ها و یا احیاناً حمایت مالی از آن ها نیست.
- کسری صندوق های بیمه های اجتماعی قادر به پرداخت های اضافی نیست.

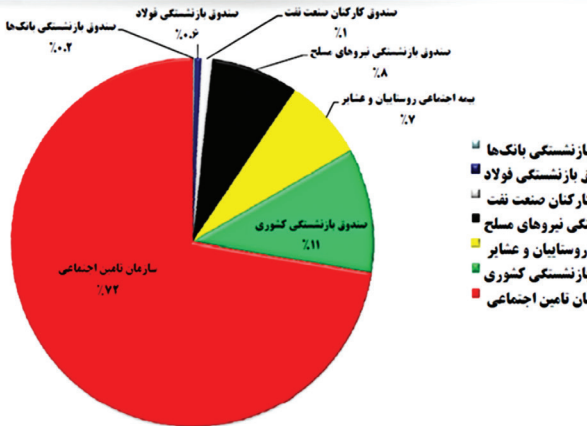
لذا با توجه به مجموع این شرایط دولت به این نتیجه رسیده است که «وضعیت صندوق های بازنشستگی» را به عنوان یکی از سه ضلع بحران پیش روی ایران قرار دهد و برای آن برنامه ویژه ای تدارک ببیند. البته این تنها نهاد دولت نبوده و نیست که نسبت به وضعیت ویژه صندوق های بازنشستگی هشدار می دهد. کما اینکه مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در اواخر سال ۹۳ نتیجه تحقیقی را منتشر کرد که هشدار داده بود عدم توجه به موضوع منابع - هزینه های صندوق های بازنشستگی می تواند پیامدهای گسترده ای را حتی در حوزه های سیاسی و امنیتی داشته باشد و آثار آن از حوزه اقتصاد و اجتماع عبور کند. در بخشی از این تحقیق با توجه به وقایع چند سال گذشته عنوان شده که متأسفانه بنا به دلایل متعدد (از جمله قوانین و مقررات نادرست مربوط به بازنشستگی، عدم ایفای نقش حمایتی و صحیح دولت در مواقع مقتضی به ویژه ایفای تعهدات خود نسبت به صندوق های بازنشستگی، عدم بهره برداری بهینه از منابع سرمایه ای مربوط به نظام های بازنشستگی، عدم پایبندی عملی به آینده نگری و رعایت حقوق بین نسلی و...) اغلب نظام های بازنشستگی با مشکلات و مضللات بسیار جدی مواجه هستند. به همین دلیل اصلاحات بازنشستگی یکی از دشوارترین و متناقض ترین سیاست هایی است که هر دولتی با آن مواجه است. ایجاد تغییرات غیرعلمی در سیاست های بازنشستگی (که متأسفانه در ایران بسیار رایج است) در نهایت منجر به افزایش مزایای برخی از افراد و به ضرر برخی دیگر می شود.

در اغلب نظام های بازنشستگی درآمدهای به دست آمده از شاغلان فعلی، به جای آنکه برای دوران بازنشستگی خود آنان حفظ شود، صرف پرداخت به مستمری بگیران و بازنشستگان حال حاضر می شود. به همین خاطر چگونگی پاسخگویی به تعهدات آینده به مشترکان آینده بستگی خواهد داشت و این زنجیره تسلسل همچنان ادامه می یابد. براساس گزارش سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۶، نسبت وابستگی سالمندی در قاره آسیا در سال ۲۰۰۰ کمتر از ۶ درصد بوده است که این نسبت در سال ۲۰۲۵ و ۲۰۵۰ به ترتیب به ۱۰ درصد و ۱۶ درصد خواهد رسید. براساس گزارش مذکور این نسبت برای ایران در سال ۲۰۰۰ ۴/۵ درصد بوده که در سال ۲۰۲۵ به ۷/۱ درصد و در سال ۲۰۵۰ بالغ بر ۱۷/۸ درصد خواهد شد (موسسه حسابرسی صندوق بازنشستگی کشوری، ۱۳۸۱: ۱۳۴).

❖ اهمیت ثبات در صندوق های تامین اجتماعی

لارنس تامپسن، از کارشناسان برجسته حوزه اجتماعی و اقتصادی، در کتاب «سالمندی و خردمندی: ابعاد اقتصادی بازنشستگی در بخش عمومی» که سال ۱۳۷۹ ترجمه آن در ایران منتشر شد، بحثی مفصل درباره اهمیت ثبات صندوق های بازنشستگی دارد و توصیه هایی ویژه برای توجه به این مهم به دولت ها می کند. او می نویسد: «نظام تامین اجتماعی و نیز نظام بازنشستگی با عملکرد خوب، عنصر اصلی هر اجتماع مدرن است. کشوری که نظام رفاهی آن نتواند یا نخواهد اطمینان فراگیر مردمش را جلب کند نباید از آن ها انتظار داشته باشد که نسبت به آینده خویش بین باشند. از این رو اقداماتی که اعتماد مردم به نظام رفاهی و تامین اجتماعی را افزایش می دهند از طرفی عملاً موجبات تثبیت و تقویت اقتصاد از طرف دیگر اقتدار دولت ها را فراهم می آورند. نظام های بازنشستگی و برنامه های مربوط به آن در بسیاری از کشورها مهم ترین ابزار پاسخگویی به مسئولیت تامین و تضمین حداقل سطح زندگی برای سالمندان هستند. تقریباً همه برنامه های بازنشستگی به لحاظ گستره و ساختار، از آن نوع اقدامات دولت که هدفشان فقط و فقط تامین نوعی «تورایمنی» برای تضمین حداقل سطح زندگی است، به مراتب فراتر می روند.»

ترکیب جمعیت در صندوق های بیمه ای و بازنشستگی اصلی ایران

لازم است بدانیم که

هم اکنون اغلب صندوق های بیمه ای و بازنشستگی کشور در راستای تامین کسری بودجه سالانه خود اقدام به فروش دارایی ها و ذخایر نموده اند.

صندوق بازنشستگی کشوری مدت هاست که از نقطه سر برسی گذشته و سازمان تامین اجتماعی نیز نزدیک نقطه سر برسی می باشد.

بر مبنای استانداردهای علمی و بین المللی، نسبت تعداد بیمه گذاران به بازنشستگان نباید از ۶ کمتر شود، و این در حالی است که این نسبت در صندوق بازنشستگی نیروهای لشکری به کمتر از ۱، در سازمان تامین اجتماعی به حدود ۰.۴، در صندوق بازنشستگی فولاد ۰.۲ و در صندوق بازنشستگی کشوری نیز به زیر ۱ رسیده است.

پیش بینی می شود در صورت تداوم روند فعلی فقط سازمان تامین اجتماعی در سال ۱۴۱۵ مبلغ ۴۸۲ هزار میلیارد تومان (۱۸۸ میلیارد دلار) کسری داشته باشد به این ترتیب دولت مجبور خواهد بود در سنوات آتی رقمی بیش از بودجه عمومی کل کشور را برای تامین کسری صندوق های بازنشستگی اختصاص دهد.

در سال ۱۳۸۴ سهم کمک دولت در تامین هزینه های صندوق بازنشستگی کشوری در حدود ۴۶ درصد بوده که این میزان در سال ۱۳۹۲ به ۷۶ درصد افزایش یافته است.